

KS. STANISŁAW TYLUS SAC – LUBLIN

WIZYTACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO W LUBOMLU Z 1796 ROKU

Murowany kościół parafialny w Lubomlu pw. Świętej Trójcy został ufundowany przez króla Władysława Jagiełłę w 1412 r. Konsekwował go biskup chełmski Jakub Uchański w 1552 r. Kościół w 1796 r. posiadał pięć ołtarzy. Jeden z nich poświęcony był MB Różańcowej i własne uposażenie i swego kapłana-promotora Różańca św., który opiekował się bractwem różańcowym. Bractwo to zostało założone w okresie proboszczowania w Lubomlu Mikołaja Świrskiego, proboszcza i sufragana chełmskiego (bp w l. 1644-1676). W tym ołtarzu czczony był obraz MB Loretańskiej przyozdobiony koronami srebrnymi w 1758 r. staraniem ks. Macieja Bodachowskiego, miejscowego komendarza. Wizytacja przedstawia też poszczególne wota, jakie znajdowały się wówczas przy tym obrazie. Prezentowana wizytacja ukazuje nam dokładny stan zakrystii i informuje, że dzwonnica została wybudowana przez Antoninę Rzewuską w 1764 r. Parafia obejmowała wówczas miasto Luboml i 26 wsi wymienionych w wizytacji i liczyła 1576 osób. Proboszczem w momencie wizytacji kościoła był Karol Ziainiski, jego komendantem był Cyprian Wkryński, a promotorem Różańca świętego Wojciech Rogulski.

Obok kościoła na dziedzińcu probostwa istniał dawniej szpital, który spalił się w czasie pożaru miasta w 1793 r. Połowę placu, na którym stał ongiś szpital zabrano pod drogę publiczną. W tym czasie proboszcz czynił starania o odbudowę szpitala. Przy kościele był niewielki domek, w którym mieściła się szkoła parafialna.

Proboszcz zajmował dom o trzech pokojach, komendarz jeden pokój, a promotor Różańca św. miał oddzielny dom. Wokół domu promotora były inne zabudowania należące do służby. Proboszcz posiadał za miastem na ul. Tylniej swój folwark, także spalony w 1793 r., a który już odbudował w momencie wizytacji; w skład zabudowań folwarku wchodziła: stajnia, obora, spichlerze, szopy, stodoła i wozownia.

Uposażenie kościoła dawniej wyrażone przez dziesięcinę, obecnie gdy dobra starostwa nabyli Branicy, zostało przez nich wyznaczone w corocznej su-

mie 2500 zł. pol. Oprócz tego kościół posiadał procent z zapisów lokowanych przez miejscową szlachtę na okolicznych dobrach ziemskich. Także poddani należący do probostwa (w liczbie 20 w 1796 r.) mieli własne powinności na rzecz parafii. Parafia posiadała trzy łany ziemi i pięć łąk.

Wizytację parafii Kowel przeprowadził ks. Wincenty Dobrowolski, ówczesny koadiutor-prepozyt turzyski, dziekan kowelski, kanonik łowicki, generalny wizytator i delegat biskupa łucko-żytomierskiego Kaspra Kolumny Cieciszowskiego na okręg włodzimierski. Tekst wizytacji został sporządzony przez niego i podpisany 25 VI 1796 r. Pod tekstem wizytacji wyciśnięta została w wosku pieczęć wizytatora.

PODSTAWA WYDANIA

Tekst wizytacji parafii Luboml z 1796 r. znajduje się obecnie w Archiwum Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych w Lublinie. Całość księgi oprawnej w tekturę, zniszczona przez korniki, liczy tylko 9 stron, ponumerowanych ołówkiem w prawym górnym rogu karty. Okładki księgi były dawniej spinane sznurkiem, po którym pozostały tylko dwa kawałki na zewnętrznej stronie. Na środku zewnętrznej oprawy wklejono owalną kartkę papieru pergaminowego z tytułem księgi: *Wizyta generalna kościoła parafialnego lubomlskiego pod tytułem SS. Trójcy dnia 25 Junii 1796 ro. uczyniona*. Pod spodem tego tytułu ołówkiem wpisał się miejscowy ksiądz proboszcz: „11 II 1913 r. Ks. S. Jastrzębski proboszcz”. Podobny charakter pisma sporządzony również ołówkiem figuruje na ostatniej kartce: „Czytał w roku 1912 i 1911 ksiądz Stefan Jastrzębski proboszcz lubomlski. Jubileusz kościoła 500-lecia obchodzono dnia 16, 17 i 18 czerwca 1912 r.”¹. On też musiał ołówkiem zapisać na drugiej karcie daty 1572, 1656 i podkreślił nazwisko fundatorki dzwonnicy. Nadto na karcie 5v podkreślono fioletowym ołówkiem tekst informujący o 40-godzinnym nabożeństwie przed wspomnieniem MB Różańcowej i o odpuszczeniu zupełnym na Świętą Trójcę (odpust parafialny). Tekst zapisano czarnym, dobrym atramentem. Pismo jest dość czytelne.

Przy edycji tekstu zachowana została oryginalna pisownia, wstawiono jedynie niezbędną interpunkcję.

¹ Proboszcz Lubomla w latach 1910-1915, 1920-1944, † 1961.

TEKST WIZYTACJI

Wizyta kościoła parochialnego lubomlskiego pod tytułem Ś^{ci} TRÓJCY, założonego z woli JW^o Jm. X^a Kaspra Kolumny Cieciszewskiego² biskupa pińskiego, orderów Orła Białego i Ś^o Stanisława kawalera, po objęciu władzy tej diecezji na mocy ukazu Najjaśniejszej Imperatorowej Jmości Pani Naszej Najmiłoścowszej dnia 6° m(iesią)ca 7^{bra} 1795° do senatu danego, zaś przez W^o Jm. X^a Wincentego Pocisk Dobrowolskiego³ kanonika koleg(iaty) łowickiej i proboszcza koadiutora turzyskiego delegowanego do okruhu włodzimirskiego zupełną sobie z prawa służącą mocą wizytatora, dnia 25 Junii 1796° roku vs. uczyniona

[k. 2]

Opisanie kościoła parochialnego lubomlskiego

Kościół ten jest fundowany i opatrzony od Władysława Jagielona króla polskiego, jako oblata tej fundacji w grodzie krasnostawskim 1656 roku zaświadcza. Jest murowany cały a przyczyniony, albo raczej wzdłuż pociągniony murem od JW^o Rzewuskiego wojewody natenczas bełskiego, hetmana wielk(iego) koronnego, starosty lubomlskiego⁴. Tenże kościół jest cały w murach, ale potrzebujący dachu. Pod tytułem Św. Trójcy jest założony. Konsekrowany zaś od JW^o Jm X^a Jakuba Uchańskiego⁵, biskupa natenczas chełmskiego roku 1552. W kollacji teraz zostaje JW^o Franciszka Xawerego grafa Branickiego⁶, generała eucheff wojsk rosyjskich. W tymże kościele jest ołtarzy pięć. 1^{szy} ołtarz wielki snycerskiej roboty, złotem i srebrłem malarskim i różnemi przyozdobiony farbami, pod tytułem Ś^{ci} Trójcy, pod którym i ten kościół jest fundowany, mense ma murowaną i portatyle, na którym w szrodku jest cymboryum złotem malarskim powleczone. 2^{gi} ołtarz S^{ci} Anny snycerskiej roboty, srebrłem malarskim i farbami przyozdobiony, mense ma murowaną i portatyle. 3^{ci} ołtarz Najświętszej Panny Maryi Różańcowej, przy którym jest Bractwo Różańca Ś^o jako się niżej opisze. 4^{ty} ołtarz Ś^o Józefa snycerskiej roboty, srebrłem malarskim

² Cieciszewski Kasper Kolumna – ostatni biskup kijowski 1784-1798 (od 1775 koadiutor), bp łucko-żytomierski 1798-1827, abp mohylowski 1827, † 28 IV 1831 w Łucku.

³ Dobrowolski Wincenty Pocisk, s. Antoniego i Franciszki, kan. żytomierski 1798, kan. łucki, prepozyt koadiutor turzyski 1796-1802, potem już prepozyt 1802-1831, dziekan kowelski 1796-1805, prepozyt torczyński 1802-1817, † 26 IV w Łucku na cholere.

⁴ Rzewuski Stanisław Mateusz († 1728) – hetman wielki koronny 1726, wojewoda bełski 1728.

⁵ Uchański Jakub – biskup chełmski 1551-1561, kujawski 1561-1562, arcybiskup gnieźnieński 1562-1581.

⁶ Branicki Franciszek Ksawery († 1819) – hetman wielki koronny 1774-1793.

i różnemi przyozdobiony farbami, mense ma drewnianą, portatyle zaś z kamienia. 5^{ty} ołtarz Ś^o Antoniego Padewskiego snycerskiej roboty, srebrłem malarzkim i farbami przyozdobiony, mense ma drewnianą i portatyle kamienne. Nagrobków w tym kościele nie ma żadnych, ani też portretów, relikwie znajdują się na wielkim ołtarzu po bokach, ale bez autentyków. Cały ten kościół jest oparkaniony, przy którym znajduje się cmentarz. Podłoga w tym kościele z tarcic sosnowych, heblowanych, z gradusami takież przed wielkim ołtarzem, pod którym jest grób murowany, do odmykania tego na wierzchu jest kamień biały czworograniasty, duży, z czterema antabami żelaznemi. Ambona snycerskiej roboty farbami przyozdobiona. Krzci(e)lnica nowa snycerskiej roboty. Ławki sosnowe po obydwu stronach. Konfesjonałów trzy, okien ośm, szyby w ołów oprawne mające. Z chóru murowanego na strych idąc są schody sosnowe pokryte tarcicami. Kopała blacho nakryta, w której znajduje się sygnaturka, lubo była dosyć opatrzona, jednakże podczas nawalnych deszczów zawsze pełną wody w kościele było, teraz zaś zupełnie przeze mnie zreperowaną została. Dzwonnica przy tym kościele kosztem JW^{ej} Antoniny z Potockich Rzewuskiej⁷ wojewodziny wołyńskiej w roku 1764 cała wymurowana, ma w sobie dzwonów trzy, jeden wielki, drugi średni a trzeci mały.

[k. 2v]

Zakrystia

Po prawej ręce przy wielkim ołtarzu jest zakrystia murowana z skarbcem na górze także murowanym. Srebra znajdujące się w tej zakrystii są następujące:

1 ^{mo}	Monstrancja srebrna cała pozłacana, a wkoło kamyczkami czerwonymi i zielonemi wysadzana	1
2 ^{do}	Kielichów srebrnych wewnątrz pozłacanych z patenami, z których jest jeden pozłacany cały	6
3 ^{tio}	Puszka w cemborium srebrna z takimże nakryciem jest cała pozłacana	1
4 ^{to}	Puszek srebrnych wyzłacanych małych do noszenia wiatyku w bursach chorym	2
5 ^{to}	Pacyfikał miedziany w promienie pobielan	1
6 ^{to}	Lichtarzőw srebrnych małych	2
7 ^{mo}	Lichtarzőw mosiężnych małych	2
8 ^{vo}	Lichtarzy większych i mniejszych cynowych	8
9 ^{no}	Lichtarzy cynowych stołowych	2
10 ^{mo}	Turybularz miedziany pobielan	1

⁷ Rzewuska Antonina z Potockich – żona Seweryna Józefa († 1754), wojewody wołyńskiego (ślub w 1731).

11 ^{mo}	Turybularz mosiężny stary	1
12 ^{mo}	Krzyż cynowy	1
13 ^{tio}	Tacek cynowych	3
14 ^{to}	Ampulek cynowych starych	5
15 ^{to}	Krzyż zwiersciadlany na ołtarzu wielkim	1
16 ^{to}	Kociołków miedzianych do święconej wody	2
17 ^{mo}	Kociołek miedziany z nakryciem w krzcielnicy	1
18 ^{vo}	Dzbanek miedziany do nalewania w zakrystii na ręce wody i miednica także	2
19.	Puszka miedziana na kumunikanty	1
20.	Dzwonków mniejszych i większych	12
21.	Grób wielkopiątkowy na płótnie malowany z liniami	1
22.	Statua drewniana snycerskiej roboty zmartwychwstałego Chrystusa	1

Ornaty

1 ^{mo}	Ornatów białych bogatych nowych i dawniejszych z galonami częścią złotymi częścią srebnymi	13
2 ^{do}	Ornat szkotowy biały w kwiaty i dalmatyk takichże 2. Razem	3
3 ^{tio}	Ornatów białych powszednich po części przetartych	6
4 ^{to}	Ornatów czerwonych bogatych	2
5 ^{to}	Ornat czerwony z tureckiej materii stary	1
[k. 3] 6 ^{to}	Ornatów powszednich czerwonych	3
7 ^{mo}	Ornatów zielonych bogatych	2
8 ^{vo}	Ornatów fioletów powszednich po części przetartych	6
9 ^{no}	Ornat fioletowy bogaty	1
10 ^{mo}	Ornat czarny aksamitny	1
11 ^{mo}	Ornatów czarnych nowych w kwiatki białe	2
12 ^{mo}	Ornatów czarnych kamlotowych	3
13 ^{tio}	Kap białych bogatych	2
14 ^{to}	Kapa fioletowa powszednia	1
15 ^{to}	Kapa czarna aksamitna	1
16 ^{to}	Kapa czarna stara	1
17 ^{mo}	Pasków do wszystkich ornatów akomodowane kolorami	18

18 ^{vo}	Antypedii nowych bogatych	3
19 ^{no}	Antypedii starych, różnych i złych	4
20 ^{mo}	Antypedii włóczkowych starych	2
21 ^{mo}	Antypedium fioletowe grudetorowe, z haftem, jedwabiem i złotem przerabianym	1
22 ^{do}	Antypedium czarne stare	1
23 ^{tio}	Antypedii nowych na płótnie różnemi kolorami malowanych, a na drugiej stronie czarnych	5
24 ^{to}	Tabernakulum czerwone aksamitne	1
25 ^{to}	Ubiór grudetorowy różowy na Wielki Czwartek	1
26 ^{to}	Firank różnych nowych i starych, par	3
27 ^{mo}	Firank nieparzystych starych	5
28 ^{vo}	Materii czerwonej nowej podszytej grudetorem zielonym, kawałków	2
29 ^{no}	Baldachim na procesję z materii bogatej białej	1
30 ^{no}	Baldachim pojedynczy z materii czerwonej	1
31 ^{mo}	Umbrakulum materialne lamowe koloru białego	1
32 ^{do}	Umbrakulum muszlinowe	1
33 ^{tio}	Umbrakulum nowe w kwiaty wyszywane	1
34 ^{to}	Oponów harasowych szarych do zaslonienia ołtarzów na Wielki Post	5

Bielizna kościelna

1 ^{mo}	Alb nowych i starych z różnemi koronkami	19
2 ^{do}	Komeszek księżych nowych i starych	7
3 ^{tio}	Komeszka dla dziada kościelnego	1
4 ^{to}	Komeszek dla służących do mszy lannych i grubszych	16
5 ^{to}	Obrusów nowych i starych, ale jeszcze zdalnych	19
6 ^{to}	Obrusów złych	7
7 ^{mo}	Obrusów grubych na ołtarzach	10
8 ^{vo}	Korporałów, puryfikarzów, humerałów i ręczników jest dostatecznie	

[k. 3v]

Księgi kościelne

1 ^{mo}	Mszalów wielkich w skórę czarno oprawnych	2
2 ^{do}	Mszalów wielkich w skórę czarno oprawnych starych	2
3 ^{tio}	Mszalik w skórę czarno oprawny stary, zły	1
4 ^{to}	Mszalików rekwalnych	4
5 ^{to}	Agenda stara w skórę czarno oprawna	1
6 ^{to}	Agendek małych z wyprawo na tamten świat	3

Opisanie domu proboszczowskiego, folwarku, komendarii i innego zabudowania do tegoż probostwa należącego

Dom proboszczowski dla niemieszkania przez lat 20 przeszłego proboszcza a mego antecessora znacznie został spustoszony. Przeto terazniejszy proboszcz już to przez wyprowadzenie komina na dach, już to przez dwa kominki na nowo wymurowane z blachami żelaznemi, już to przez nowe podsybitki w trzech pokojach, już to przez przyczynienie murów od komina idących dla mocnego utrzymania belków i całego gmachu, już to danie nowych okien taflowych w liczbie n° 8, już to przez pobicie nowemi gątami dachu, już to przez ganek w kolumny pięknie ukształcony, już to przez malowanie wszystkich pokojów znaczny poniósł koszt i expens. W tymże domie w sieniach jest na nowo postawiona kuchnia, dwie gruby wymurowane do pieców nowych z blachami żelaznemi. Bliżej kościoła jest pomieszkание dla JX komendarza, w którym izba z dwoma garderobkami, ma podłogę z tarcic sosnowych hyblowanych, okien cztery w ramy dębowe oprawne z okienicami od podwórza, piec ceglany z kominkiem murowanym na dach wyprowadzonym, w sieni ma szpiżarkę, obok stajenkę na parę koni dranicami pobitą. Pod izbą dwie piwnice murowane. Dach na tym budynku przez połowę nowemi gątami pobity. Przy kościelnym cmentarzu jest także pomieszkание dla organisty, które zawiera w sobie sień z izbą jedną. Piec ceglany z kominkiem i trzy okna z szyb małych. Całe to mieszkanie jest słomo pokryte, w końcu którego jest szopa słomą pokryta na składanie różnych rzeczy, przy tymże domie jest ogród, z drugiej zaś strony kościoła zaraz za dzwonicą jest drugi ogród do tegoż probostwa należący, który trzyma teraz Pⁱ Hawlowa wdowa i kosztem swoim go utrzymuje. Za miastem do tegoż probostwa należący jest folwark na ulicy Tylnej zwanej, w którym mieszka dyspozytor z czeladzią. Tenże folwark podczas strasznego ognia w roku 1793^m, kiedy ulica Kusniska gorzała z stajniami, oborą, szpiklerzem i w nim znajdującym się zbożem na kilkadziesiąt korcy, z dwoma szopami, [k. 4] z wo-

zownią i w niej znajdującymi się gospodarskimi sprzętami i narzędziami rolniczymi, oprócz starego budynku i starej stodoły, ze wszystkim zgorzał. Co więc mogłem przysposobić z drzewa do tegoż folwarku i jakie zabudowanie uczynić to opisuje. Budynek sam stary przeze mnie, jak na nowo zreperowany został, gdyż krokwie nowe i poszycie, podłoga z tarcic nowych, okien trzy taflowych nowych, piec ceglany z kominkiem murowanym. Drzwi nowe z zamkami i klamkami sporządzone zostały, studnia jak na nowo wybrana i ocembrowaną została, szopa duża na bydło, w której stajenka na sześć koni znajduje się postawiona. Także szpiklerz nowy z zamkiem francuskim u drzwi, szopa jedna i druga na siano przeze mnie są zbudowane. Bydła inwentarskiego żadnego nie masz, ponieważ p[r]zy odchodzie w okolicy bydło wszystko na tymże folwarku wyzdychało.

Opisanie folwarku kościoła lubomlskiego

Miał ten kościół przedtym dziesięcinę wytyczną z całego starostwa lubomlskiego od wszystkich jakiegokolwiek obrządku i kondycji ludzi przywilejem Władysława Jagielona króla polskiego a fundatora tegoż kościoła nadaną, lecz teraz według niedawnej kompozycji corocznie płacą, nie już starostwo, gdyż się odmieniło w dziedziczne dobra JW^o grafa Branickiego, ale z skarbu tegoż JW^o grafa dziesięciny dwa tysiące pięćset zł. pol.

Zapisy należące temuż kościołowi są te. Od summy 2000 zł. legowanych testamentem kościołowi lubomlskiemu przez niegdyś ŚP. W^o Jm. P^a Macieja Tarnowskiego prowizji zł. pol. 80 złożonym obliżem, aby za te 80 zł. odprawiana była w tymże kościele co tydzień Msza ś^a za duszę Macieja, a to w dzień piątkowy, która to summa wzwyż wspomniona lokowana była na części dawniej Łopateńszczyzna zwanej, a później Leszczańszczyzna, że zaś ta część dopi(e)ro wspomniona od W. Jm. P^a Świętosława Rusanowskiego⁸ tejże części dziedzica JW^u Franciszkowi grafowi Branickiemu przedaną została, za czym nie od niego, ale z skarbu tego JW^o Grafa corocznie odbiera się. Jest także tysiąc zł. pol. zapisanych od ŚP. W JPⁱ Marianny Zabłockiej⁹ stolnikowej nowogrodzkiej, która to summa lokowana i zapisana jest na wsi Wołoczkomym Przewozie, dobrach dziedzicznych W^o Jm. P^a Łukasza Węglińskiego¹⁰ natenczas chorążego chełmskiego, od której to summy prowizja corocznie zł. pol. trzydzieści pięć odbiera się.

⁸ Rusanowski Świętosław – podcasy 1750-1769, stolnik grabowiecki 1769-1792.

⁹ Marianna Zabłocka – żona Józefa stolnika nowogrodzkiego.

¹⁰ Węgliński Łukasz († p. 14 VI 1784) – chorąży 1772-1775, podkomorzy chełmski 1775.

[k. 4v]

Powinności poddanych do probostwa należących

Poddani należące do probostwa, których osiadłość niżej opisuje się: osiedli na półtankach pola, robią co tydzień pańszczyzny, bądź ciągłą, bądź pieszą dni dwa; dni letnich w roku sześć, to jest zaorków i oborków dni dwa, zakosków i obkosków dni dwa, zażyneków i obżyneków dni dwa. Prócz tego na stróżę dobową do folwarku, czyli probostwa w kolei wychodzą, tudzież kapustę dworską sadzić i podlewać i zboże za rozkazem zwierzchności podsiewać bez pańszczyzny jest ich powinnością. Czynszu żadnego nie płacą, tylko oczkowe od pszczoł, podług rewizji w jesieni od ula jednego po gr. 6 dają.

Osiadłość poddanych

Imię i nazwisko gospodarza	Na rok			
	Pańszczyzny na tydzień	Zaorki, oborki	Zakoski, obkoski	Zażyunki, obżyunki
	Dnie			
1. Hryć Pytel	2	2	2	2
2. Daniło Kozak	2	2	2	2
3. Juško Sobczuk	2	2	2	2
4. Józef Czerpaczuk	2	2	2	2
5. Semen Wasylewicz	2	2	2	2
6. Ostap Lulka	2	2	2	2
7. Jakim Nudyżec	2	2	2	2
8. Daniło Kluka	2	2	2	2
9. Petro Lulka	1			
10. Jakim Kluka	2	2	2	2
11. Ihnat Lulka	2	2	2	2
12. Iwanowa Marczukowa	2	2	2	2
13. Jędruch Bahniuk	2	2	2	2
14. Panas Bartniuczek	2	2	2	2
15. Tymosz Hupało	2	2	2	2
16. Hryć Markow	1			
17. Iwan Bekierej	2	2	2	2
18. Marianna Kapitanowa	2	2	2	2
19. Wojciech Bahniuk	2	2	2	2
20. Józef Bachniuk	2	2	2	2
Summa	38	36	36	36

[k. 5]**Intrata z poddanych**

Pańszczyzny na tydzień dni 38, wypada na rok:

Dni 1976, licząc dzień po gr. 15	988
Zaorków i oborków dni 36 a gr. 15	18
Zakosków i obkosków, zażyneków i obżynek(ów) dni 72 a gr. 10	24
Summa intraty zł. pol.	1030

Grunta do probostwa należące

Łan pierwszy zwany W Ławkach poczyna się od drogi starej idącej poza ogrodami miejskimi, a kończy się przy drodze idącej z Lubomla do Zapola na szerokości zagonów sto a długości staj mniejszych i większych sześć.

Łan drugi po prawej ręce drogi jadąc z Lubomla do Zapola zwany W Kluczowym Lesie, który poczyna się od drogi rzecznej, a kończy się przy rowie, za którym obszar dworu lubomlskiego zwany Siedliszcze. Ten łan co do szerokości i długości wyrównywa pierwszemu.

Łan trzeci Na Gnujnym zwany, poczyna się od drogi idącej z Lubomla do Rymacz, po prawej ręce leży, a kończy się przy drodze idącej do Kontów, szeroki zagonów 50, a długi na staj dwanaście.

Łąki do probostwa należące

1 ^{mo}	W Borku zwanej Kontami, jest na kosarzy piętnaście
2 ^{do}	Za Solarnią zwanej Pod Pasieką, na kosarzy dwadzieścia
3 ^{tio}	Na Gnujnym między łanem, na kosarzy dwanaście
4 ^{to}	Między łanem W Ławkach zwanym, na kosarzy dziesięć
5 ^{to}	Między łanem w Lesie Kluczowym zwanym, na kosarzy sześć

Wysiew na powyższych łanach takowy: na zimę żyta korcy 18, pszenicy korcy 10; na wiosnę jęczmienia korcy 8, hreczki korcy 3, owsa korcy 9, grochu garcy 24, konopi garcy 8.

Szkółka parochialna

Znajduje się przy kościele domek szkołką nazywany, ale bez żadnego funduszu zostający, zawiera w sobie izbę jedną z trzema oknami, z piecem kaflo-

wym i z kominem na dach wymurowanym. W tejże szkółce znajduje się garderobka, do której są drzwi z sieni. Cały ten domek dranicami pobity.

Podatki publiczne corocznie opłacane są te:

Ofiary 20 ^{go} grosza – zł. pol. 720	Ogólnie zł. pol. 916
Subsidium charitativum – zł. pol. 196	

[k. 5v]

Szpital

Przed spaleniem się miasta całego był szpital o dwóch izbach i sieni, ale ten przez ogień gwałtowny zgorzał, teraz tylko został plac przez połowę, gdyż druga połowa od skarbu na drogę publiczną zabraną została. Jest w koniecznej staranności mojej, aby szpital ten choć na zostawionej połowie tegoż gruntu pobudowany został, jakoż już są niektóre poczynione kroki, tak ode mnie, jako i od moich parafianów do postawienia tegoż szpitala.

Nabożeństwo w tym kościele

W dni niedzielne i ś^a uroczyste są grane pierwsze i drugie nieszpory. Jutrznia z rana każdej niedzieli i święta, po której wychodzi pierwsza Msza ś^a, po tym śpiewają Różaniec o Najświętszej Pannie, podczas którego wychodzi druga Msza ś^a, po tej skończonej bywa katechizm, czyli nauka duchowna, po którym następuje Msza ś^a wielka śpiewana. Trzema dniami przed Najświęt. Maryjo Panno Różańcowo odprawiają czterdziestogodzinne nabożeństwo, na co jest pozwolenie od Stolicy Apostolskiej, jako i na odpust zupełny, który jest na Ś^o Trójce.

Parafia

	Zdatni do Komunii		Niezdadni	
	Płci męskiej	Płci żeńskiej	Płci męskiej	Płci żeńskiej
Miasto Luboml, w którym kościół frontem na zachód słońca stojący, liczy dusz	67	79	25	18
Wieś Terebejki na zachód o trzy ćwierci mili leżąca, liczy dusz	42	46	18	13

Wieś Kupracze na zachód o mile jedną leżąca, liczy dusz	23	18	8	12
Wieś Rymacze na zachód o mile jedną leżąca, liczy dusz	139	132	52	39
Wieś Rakowiec na zachód o mile dwie leżąca, liczy dusz	26	18	12	9
Wieś Jahodyn na zachód o mile jedną leżąca, liczy dusz	141	94	49	36
Wieś Jankowce na zachód o półtory mili leżąca, liczy dusz	48	31	15	17
Wieś Sawosze na zachód o mile jedną leżąca, liczy dusz	8	7	3	6
Wieś Konty na zachód o ćwierć mili leżąca, liczy dusz	18	13	9	10
Wieś Zapole między zachodem i północo o ćwierć mili leżąca, liczy dusz	3	2		
Wieś Sokół między zachodem i północo o półtorej mili leżąca, liczy dusz	5	4	1	2
Wieś Kusniska na północ o ćwierć mili leżąca, liczy dusz	3	2		1
Wieś Huta Szklanna na północ o trzy mile leżąca, liczy dusz	8	6	2	1
Wieś Szack na północ o mil cztery leżąca, liczy dusz	3	4		
Wieś Switiaz na północ o mil pięć leżąca, liczy dusz	1	1		
Wieś Krymno na wschód o mil cztery leżąca, liczy dusz	9	5	1	2
Wieś Lubochinie na wschód o mil cztery leżąca, liczy dusz	3	2		2
Wieś Nudyże na wschód o mil dwie leżąca, liczy dusz	7	5	3	6
[k. 6] Wieś Hołowno na wschód o mile leżąca, liczy dusz	4	3	2	3
Wieś Skiby na wschód o ćwierć mile leżąca, liczy dusz	12	9	6	8
Wieś Olesk na południe o mil trzy leżąca, liczy dusz	3	2	1	1

Wieś Musur na południe o mil trzy leżąca, liczy dusz	8	4	2	1
Wieś Sztuń na południe o mile jedną leżąca, liczy dusz	9	5	4	3
Wieś Zamłynie na południe o mil dwie leżąca, liczy dusz	13	13	6	8
Wieś Radziechów na południe o mile leżąca, liczy dusz	10	9	5	3
Wieś Maszów na południe o pół mili leżąca, liczy dusz	4	5	2	4
Wieś Cmikos na południe o półtóry mili leżąca, liczy dusz	6	3		
Summa: wsi 26, miasto 1, dusz	623 ¹¹	522	226	205
W ogóle dusz	1576			

Rządca kościoła

Przy kościele parafialnym lubomlskim znajduje się księży trzech, z których pierwszy jest proboszcz nazwiskiem Karol Bogorya Ziainiński¹², w ziemi przemyskiej urodzony w województwie ruskim, lat ma czterdzieści siedm, rok piąty jak jest parochem tutejszego probostwa za prezentą JW^o Franciszka Xawerego grafa Branickiego, a to po dobrowolnej rezygnacji, czyli ustąpieniu uczynionym w konsystorzu janowskim JW^o X^a Felicjana Mierzejewskiego, infulata i proboszcza kodeńskiego. Drugi ks^{dz} przy tymże kościele z imienia i nazwiska jest Cyprian Wkryński¹³, urodzony w powiecie łuckim w województwie wołyńskim, lat mający czterdzieści dwa, święcony zaś od JW^o Karwosieckiego¹⁴ biskupa bakuńskiego, który funduszu żadnego nie mając, szczególnie utrzymuje się kosztem proboszczowskim z dochodów jemuż udzielonych, a którego pomieszkanie jest wyżej opisane. Trzeci ksiądz przy kościele lubomlskim jest promotor z imienia i nazwiska Wojciech Rogulski¹⁵, urodzony w powiecie krasnostaw-

¹¹ W tekście jest cyfra 622.

¹² Ziainiński Karol Bogoria – kanonik żytomierski 1800, proboszcz lubomlski 1796, dziekan kowelski 1801, zmarł w wieku lat 65 w Lubomlu, pogrzebany 15 IV 1814 na miejscowym cmentarzu parafialnym.

¹³ Wkryński Cyprian Mikołaj – kanonik chełmski 1803, proboszcz w Ostrówkach 1786-1788, komendant w Lubomlu 1796-1800, kapelan w Bindudze 1800, zmarł 7 XI 1807 w Lubomlu w wieku lat 52, pogrzebany w Lubomlu.

¹⁴ Karwosiecki Dominik Piotr – koadiutor 1774 i bp bakowski 1782-1789.

¹⁵ Rogulski Wojciech – wikariusz w Lubomlu 1789, promotor Różańca św. przy kościele w Lubomlu, zmarł w Lubomlu w wieku lat 65, pogrzebany 7 maja 1813 r. na miejscowym cmentarzu parafialnym.

skim, lat mający pięćdziesiąt dwa, święcony przez JW^o Kochnowskiego¹⁶ szufragana chełmskiego, do tego należy porządek funduszu, czyli dochodów bractwa, jako też i nabożeństwa Różańca s^o utrzymować, którego opisanie i specyfikacja następuje.

Bractwo

Od kogo by było fundowane bractwo Różańca s^o przy kościele lubomlskim zostające żadnej pewności nie ma, ponieważ autentyczne dokumenta częścią przez dawniejszą inkursją, częścią przez ogień poginęły. [k. 6v] To tylko jest wiadomo, że to bractwo przez znaczną szlachtę w starostwie lubomlskim natenczas mieszkającą, jako też i przez obywatelów miasta tegoż znacznie uposażone zostało, a potwierdzone, czyli wprowadzone do tegoż kościoła jest za staraniem JW^o Jm. X^a Świrskiego¹⁷, szufragana proboszcza katedralnego i oficyała generalnego chełmskiego, a natenczas parocha lubomlskiego.

Opisanie całorocznych dochodów promotorii, czyli prebendarii przy kościele parochialnym lubom(l)skim fundowanej

1mo Od summy kapitałnej zł. pol. 100 lokowanej die 3ª Februar(ii) 1702 a^o na części Pieńkowszczyzna zwanej dziedzicznej JW^o Krzysztofa Pieńkowskiego, a od sukcesorów jego przedanej JW^u grafowi Branickiemu, het(manowi) natenczas wielk(iemu) koronne(mu) z skarbu tegoż JW^o grafa corocznie odbi(e)ra się prowizji zł. pol. 3 gr 15.

2do Od summy kapitałnej zł. pol. 200 lokowanej die 18 Julii 1769 na części wsi Radziechów zwanej dotychczas dziedzicznej WJm Pⁱ Dębowskiej¹⁸ cześnikowej płockiej odbiera się corocznie prowizji zł. pol. 7.

3^{tio} Od summy takowejże zł. pol. 5200 lokowanej die 30 X^{bris} 1770 a^o na kahale lubomlskim prowizji corocznie odbiera się zł. pol. 182.

4to Od summy kapitałnej zł. pol. 1000 lokowanej die 22 Januar(ii) 1772 a^o na części wsi Brzyzno zwanej, dziedzicznej niegdys WJm P^a Mateusza Janiszewskiego¹⁹ podczaszego dobrzyńskiego, a teraz dziedzicznej W^o Jm. P^a Jakuba Rzewuskiego²⁰ podsędka cheł(mskiego), prowizji corocznie odbiera się zł. pol. 35.

¹⁶ Kochnowski Melchior Jan – sufragan chełmski 1775-1788.

¹⁷ Świrski Mikołaj – sufragan chełmski 1644 (kons. 1645)-1676.

¹⁸ Dembowska Marianna z Pawłowskich, żona Jana, cześnika płockiego.

¹⁹ Janiszewski Mateusz – stolnik dobrzyński, gubernator starostwa lubomelskiego, żonaty z Wiktorią Juskowską (w materiałach występuje troje ich dzieci: Stanisław Seweryn ur. 1757, Scholastyka Antonina ur. 1762 i Paweł Franciszek ur. 1764).

²⁰ Rzewuski Jakub – podsędek 1782-1792, sędzia chełmski 1794.

5to Od summy kapitałnej zł. polskich sześćset pięćdziesiąt zł. pol. 650 lokowanej die 16 Julii 1772 a^o na części Jaworowszczyzna zwanej leżącej w Lubomlu, dziedzicznej niegdyś WJm. P^a Tomasza Czachurskiego²¹, teraz zaś przez kupno zostaje w dziedzictwie JW^o grafa Franciszka Branickiego prowizji corocznie odbiera się z. pol. 22 gr 22 .

6° Od summy kapitałnej zł. pol. 150 lokowanej die 30 Maii 1773 a^o na gruncie i domostwie starozakonnego Zelka Aaronowicza obywatela miasta Lubomla prowizji corocznie odbiera się z. pol. 5 gr 7 .

7° Od summy kapitałnej zł. pol. 50 lokowanej die 24 Junii 1774 r^u na gruncie i domostwie starozakonnego Herszka Jankielowicza obywatela miasta Lubomla prowizji corocznie odbiera się z. pol. 1 gr 22 .

8° Posiadała przed tym na mocy funduszu ta promotoria połowę łąnu pola, część lasu i dwa ogrody, teraz zaś przez kompozycją uczynioną w roku 1778 die 1ª Maii za wiadomością i wyraźnym zezwoleniem JW^o Jm. X^{dza} Antoniego Okęckiego²² biskupa podtenczas cheł(mskiego) objął skarb JW^o grafa Branickiego wtenczas hetmana wiel(kiego) kor(onnego), za które posiadanie skarb tegoż JW^o Branickiego płaci corocznie do promotorii zł. pol. 280.

9° Przy rezydencji promotora jest ogród rozległy wzdłuż na łok(cie) 80, szeroki na łok(cie) 50, na którym są zabudowane 4^{ch} mieszczan chałupy i ci płacą co rok zł. pol. 23 gr 18.

[k. 7]

Opisanie srebra i wszelkiej ozdoby na ołtarzu wyżej wspomnionym Najświęt(szej) Panny Maryi Różańcowej znajdującej się

Wchodząc do kościoła obok ołtarza Ś^{ej} Anny po prawej stronie jest ołtarz Różańcowy snycerskiej roboty, malarskim srebłem i różnemi przyozdobiony farbami, obrazem Pana Jezusa Ukrzyżowanego zasuwany. W tym ołtarzu jest obraz Najświętszej Panny Maryi Lorytańskiej z Panem Jezusem na lewej ręce, malowanym na tabliczce drewnianej, aksamitem zielonym pokrytej mający na sobie sukienkę srebrną, zawierającą srebra grzywien siedm i pół, z koronami srebnymi przyozdobionymi kamykami szklannymi w różne kolory, sprawioną w roku 1758 staraniem JX^a Macieja Bodachowskiego²³ naówczas komendarza kościoła lubomlskiego, częścią z wotów, czyli tabliczek przez różne pobożne osoby do tegoż obrazu Najświętszej Panny ofiarowanych, częścią z wyproszenia i składki od niektórych dobrodziejów, tak srebra jako i pieniędzy na dokoń-

²¹ Czachurski Tomasz – komornikowicz czerniechowski; 14 II 1773 brał ślub w Lubomlu z Agnieszką Zakrzewską (występuje też ich troje dzieci).

²² Okęcki Antoni Onufry – biskup chełmski 1771-1780, koadiutor (1775) i biskup poznański 1780-1793.

²³ Bodachowski Maciej Jan – wikariusz 1756-1759, komendant w Lubomlu 1759.

czenie onejże. Druga sukienka, którą się czasem pokrywa pierwsza jest materialna biała w różne kwiaty srebrnem tkana z kompanką dokoła złotą.

Wota znajdujące się na tymże obrazie

Czerwonych zł. n° 8, z których siedm są pożyczone na procent jako zaświadcza karta na to dana i w rejestra brackie wciągnięta. Ósmy zaś czerwony złoty zostaje przy ks^u promotorze. Gwiazd srebrnych n° 43, nóżka srebrna n° 1. Tabliczek srebrnych czworograniastych n° 6, średnich n° 6, małych n° 8. Serduszków srebrnych podwójnych n° 5, pojedynczych n° 8. Berło srebrne z dwoma kamykami zielonemi n° 1. Order złotem wyszywany n° 1. Łubek n° 3, z tych jedna złota, druga srebrna a trzecia pozłacana. Pierścionków n° 4, z tych jeden srebrny pozłacany, a reszta same srebrne, igliczka srebrna n° 1. Talar bity nowej monety n° 1. Krzyżek srebrny z dwoma kamykami, jeden obrazek Najświętszej Panny Maryi miedziany n° 1. Korali, u których krzyżek srebrny sznurków n° 3. Granatków czerwonych, u których jest kulczyk wysadzany kamykami białemi i niebieskiemi sznurków n° 3. Koloretka z sześćo kamykami białemi obwiedziona n° 1. It^m z czeskich pereł granatkami obwiedziona n° 1. Kulczyków krystalowych białych para n° 1. It^m farfuruowych para n° 1. It^m mosiężnych z krystalowemi kamyczkami para n° 1. Zasłona materialna koloru szafirowego w kwiaty srebrne wyszywana n° 1. It^m gazowa w kwiaty, jedwabiem i złotem przerabiana n° 1. Statua maleńka snycerskiej roboty Najświętszej Panny n° 1. Lichtarzy cynowych par n° 3. Mosiężnych n° para 1. Dżbanuszków furfuruowych na kwiatki n° 2. Antypedium z kitajki w kwiaty i pasy na dnie białym [k. 7v] po szrodku z galonem srebrnym przyszytym na dwa palca szerokim n° 1. Opona takąż lamowana galonkiem złotym, u której po szrodku wyszyte jest imię Maryja n° 1. Kapa z materii koloru oliwkowego w różne kwiaty, obszyta galonkiem srebrnym n° 1. Ornatów teźże materii płótnem czerwonym podszytych n° 2. Obrus szabski koronkami dokoła obszyty n° 1. It^m lanny n° 1. Ręczników lannych n° 2. Komeszka z szwabskiego płótna, której używa ks^{dz} promotor do śpiewania różańca n° 1. Obraz Najświętszej Panny używany podczas procesji, na którym koron pozłacanych srebrnych n° 2. Miesiąc pod nogami, srebrny pozłacany n° 1. Paciorków sznurków n° 3. Sukienka aksamitna koloru szafirowego n° 1. Zasłona na dnie strony otwierająca się z materii tureckiej złotem przerabiana n° 1. It^m zielona materialna n° 1. Chorągiew grudetorowa niebieska n° 1. It^m berlinkowych koloru czerwonego n° 2. It^m Żałobna, pólsukienkowa n° 1. Krzyż miedziany, pobielany n° 1. Pieczęć mosiężna n° 1. Kottów do bębnienia miedzianych n° 2. Taca cynowa n° 1. Sukno czerwone na gradusy n° 1. Kapa na pasje z sukna czerwonego n° 1. Kap z płótna niebieskiego n° 2. It^m z płótna białego konopnego n° 24. Dyscyplin z białego rzemienia kręconego n°

²⁴ Brak liczby.

22. Całun z sukna zielonego n° 1. Postument drewniany na kształt skrzynki, matowany niebiesko z dwoma szufladami na kłódkę zamykanemi, w którym bractwo niegdyś pieniądze składało n° 1. Mary sosnowe n° 1. Ławeczka sosnowa z tarcic heblowanych dla siedzenia Jm. X^u promotorowi w czasie śpiewania różańca n° 1. It^m ławek dwie sosnowych po obu stronach kościoła, w których bractwo różaniec śpiewa. Wota i inne rzeczy do ozdoby obrazu Najświętszej Panny Maryi Różańcowej od roku 1780 przybyłe, a te są następujące. Serduszko srebrne nasadzone kamyczkami różnego koloru n° 1. Pierścionków srebrnych n° 5. It^m pierścionek srebrny z oczkiem n° 1. Nóżek srebrnych n° 2. Metalów srebrnych w nadgodę wojskowym dawanych n° 2. Koralów czerwonych prawdziwych przewlekanych bisiukami sznurkowo n° 2. Pereł dużych po wirzchu czerwonoszemelcowanych sznurek n° 1. Granatków sznurków n° 6. Zasłona z chustki jedwabnej koloru pomarańczowego, obszyta frenzelką z jedwabiu nie kręconego szychem weneckim przerabiana n° 1. It^m gazowa lamowa n° 1. It^m kitajkowa bladuróżowa n° 1. Obrusów szabskich, koronkami z nici cienkich robionemi obszytych n° 2. Krzyż zwiersciadłany n° 1. Obraz do noszenia podczas procesji snycerskiej roboty, malarskim złotem, srebrłem i różnemi przyozdobiony farbami z wyrażeniem na jednej stronie Najświętszej Panny Niepokalanie Poczętej, na drugiej Pana Jezusa Miłosiernego, kosztuje z opono fp. 217.

[k. 8]

Obligacje, czyli obowiązki przyłączone do ołtarza Najświętszej Maryi Różańcowej, a te od ks^{dz}a promotora odprawiać się mają

Każdej soboty Msza ś^a śpiewana do Najświętszej Maryi Panny

Dnia pierwszego każdego miesiąca co rok Msza ś^a za duszy braci i siostry Różańca ś^o

W pierwszy dzień piątkowy każdego miesiąca co rok Msza ś^a za dusze Adama i Katarzyny Zabłockich, podczas której litanie organista ma grać o Imieniu Jezus

Dnia 4° Marca roku każdego Msza ś^a za dusze zmarłe

Dnia 5° 7^{bris} każdego roku Msza ś^a za duszę Rozalii

Dnia 31. Julii każdego roku Msza ś^a za dusze wiernych zmarłych, podczas której organista ma grać litanio o Najświętszej Pannie

Dnia 15 i 16 maja każdego roku dwie Msze ś^e za duszę Zofii Jelczyńskiej

Każdego miesiąca co rok Msza ś^a za dusze parafianów lubomlskich

Każdego miesiąca co rok Msza ś^a za duszę Marianny Zabłockiej

Każdego miesiąca co rok Msza ś^a za dusze wiernych zmarłych

Dnia 20 stycznia co rok i dalej przez dni pięć, sześć Mszy ś^{ch} za duszę Sebastiana Grzymały²⁵

²⁵ Grzymała Sebastian Józef – wziął ślub 20 V 1731 w Lubomlu z Marianną Dembowską.

Każdego miesiąca corocznie Msza ś^a za duszę Józefa Zabłockiego przed ołtarzem Najświętszej Panny

Dnia 15 grudnia co rok za duszę Marcjanna Karwosieckiego²⁶ Msza ś^a

Dnia 4 i 5° maja co rok dwie Msze ś^c za duszę Antoniego Piotrowskiego.

Opisanie gruntu do promotorii lubomlskiej należącego, tudzież rezydencji i innego zabudowania na tymże gruncie znajdującego się

Grunt do promotorii lubomlskiej należący zaczyna się od drogi publicznej ponad fosą idącej, za którą to drogą stoi cztery chałupy już na gruncie promotorii, z których gospodarze czynsz jako wyżej w dochodach całorocznych wyrażony płacą, i co rok po dni sześć pańszczyzny za rozkazem ks^{d^za} promotora odrabiają. Do każdej z tych chałup jest wydzielony mały kawałek gruntu z ogrodu opisanego wyżej w dochodach promotorii pod n^m 9. W pierwszej z tych zagrodników chałupie mieszka Adamowa Nowoświatowska, w drugiej Hieronim Zakrzewski, w trzeciej Józef Myśluborski, w czwartej Pⁱ Lachowska, pominawszy te chałupy idąc od Pⁱ Lachowskiej stoi kolumna wymurowana, w której s^y Jan Nepomucen. Wprost tej kolumny są wrota, przez które wchodzi się na dziedziniec ks^a promotora, po prawym zaraz rękę stoi domek gątami pobity dla czeladzi, który ma w sobie izbę, alkierz, komórkę i sień. W izbie okien z szybek małych trzy, piec krzyżowy jeden i kominek na dach wymurowany, [k. 8v] w alkierzu zaś okno jedno, dalej trochę przez dziedziniec stoi rezydencja mieszkalna ks^a promotora, frontem na południe, w tej przez ganek i sień po prawym rękę pokoików dwa, do których na wchód i wychód drzwi z zaszczytkami i klamkami opatrzonych troje, kominek murowany, kapiasty, jeden w izbie a drugi w alkierzu, okien z szyb taflowych w obydwóch pokojach cztery. Z drugiego pokoiku, czyli alkierza przez drzwi jest garderobka mała z oknem małym z szybek małych i kratą żelazną, z tej garderobki jest drzwi dwoje, jedno na wychód w tył budynku a drugie do siunek, gdzie się schodzą kominy i formują komin duży wymurowany na dach, w tych siunkach są drzwi jedno do szpiżarki, pod której podłogą loch jest wymurowany, a do tego z siunek drzwi w dwoje składane. Wyszedszy z tych siunek po lewej ręce sieni jest izdebka, do której drzwi olszowe, wewnątrz zaś kominek kapiasty, piec do ogrzania zimowy z cegieł i okien dwoje z szyb taflowych mająca. W całej tej rezydencji scil i podłoga z tarcic układana, dach gątami pobity, w którym na froncie jest okien dwie, o jednej kwaterze odmykanej. Wyszedszy z tej rezydencji idzie się w lewą rękę uliczką pomiędzy ogródkiem małym przed oknami będącym a ogrodem dużym, na którym zagrodnicy, do zabudowania wzdłuż przy ulicze stojącego, gdzie

²⁶ Karwosiecki Marcjann – komendant dragonii nadwornej wojewodziny wołyńskiej Antoniny Rzewuskiej.

pod jednym dachem słomą posyтым znajduje się szpichlerzyk, stajenka i wozownia do każdego z tych są drzwi osobne skobłami i klamkami opatrzone. Gruntów innych, prócz wyżej opisanych promotoria nie ma.

Regestr rzeczy zostawionych na gruncie promotorii lubomlskiej dla sukcesorów wiecznemi czasy:

Książka do śpiewania różańca N° 1
 Książka Ewangelii na niedziele i ś^a całego roku N° 1
 Książka pod tytułem *Stan promotorii czyli prebendy różańcowej w kościele parochialnym lubomlskim* N° 1
 Stół olszowy N° 1; zydeł takież N° 1
 Fas sosnowych dużych N° 2
 Dett. mała N° 1
 Tryfus do solenia chust N° 1

X. Karol Bogoria Ziainński Proboszcz Lubomlski mp.

Decretum reformationis pro ecclesia p(a)r(o)ch(ia)li in Luboml

Conducti ad Domum DEI servandam atque decorem illius amplectendum per Psalmistam aedificati hanc possumus ignorare quanti sit negotii nostri splendor, atque magnificentia eiusdem. Ecclesiam in Luboml primi in Regno ministri p(a)r(o)ch(ia)lem quis dubitare ausit, multo decentius ornandam, si Illris [k. 9] Rdus rector curet et proprie exemplo studium praerigere, et expe-tere iuvamen. Mcus Lewandowski supremus rector comitatus Lubomlen(sis) fontem baptismalem de novo formavi cum promisen(), et Illris Rdus rector si non defuerit officio construendae quam decentissimae ambonae, loco ad praesens ineptae, certo sperarem Illrmum collatorem altaria tam humilia, in meliorem modum formanda, atque ideo ecclesiam Lubomlen(sis) in DEI honorem multo decentius ornandam. Quod attinet hospitale construendum curare meminen() Illris Rdus rector primam sui fore obligationem, ad quod perficiendum satis faciles parochianos iuvavi inveniet, etenim commoditas ipsorum, et tam ample civitatis, satis forti spero futura inatamento, pariter inseminando 1ma doctrinae tam catholicae quam moralis principia boni pastoris onus est, atque Illrmi ac Excellmi Dni Nri loci ordinarii dispositio, quapropter in loco scholae ab ante assignato curet Illmo Rdus rector scholigerum conduci, qui haec cum tradenda notitia legendi ac scribendi numerandique, ipse honestis instructus moribus expleat. Quod attinet viam Sⁱ Rosarii Congregationem invigilet Illris

Rdus rector, quatenus praescripta, pro ea servantur regulae, atque quovis quartuali expensas et proventus examinet, computet et subscribat. Et quoniam anteactus AR promotor viginti aurea eidem congregationi sit debitatus, quocina coadimonii causa, sua in residentia promotoriali reliquerit mobilia obsigillata, quae iam ultra annum nec exquirat, nec debitum exoleit; praemonito itaque ut peculium mutuatum restituat, si eidem intra tres menses ab intimatione quam proxime futura non satisfecerit: assumptis maioribus civitatis in eorum conspectu res obsigillatae aperiantur, atque per plus offerentiam publicam in satisfactionem praedicti debili venundentur, totiusque istius actus descriptio quo ad personas, res, cum registro percepti peculii in proxima futura decanali congregatione, aut visitatione producat. A multis iam annis deservita merces denegata pauperi viduae, olim organarii uxori, quamvis anteactum spectet PA Rdum rectorem, cum tamen illius rei modernus Illris Rdus rector sit gnavus, nec in factis inter se compositionibus in aliquo sit compensata, det adeoque operam, quatenus haec destituta modo suum exposandi debitum in tam extero loco, facta per ipsum requisitione ad Illrmum Mirzejowski praepositum infulatum in Koden, ab ipso satisfactionem recipiat. Quod attinet libros metrices recommendatur eorum summa accuratio, qua propter si accipiam in parochia sacerdoti Illris Rdus rector praesertim baptismata administrari commiserit, meminerit eundem praemonere de tempestiva baptisatorum notitia, ut ille actus in suo loco [k. 9v] libris inscribi possit. Libros vero unum in quo status animarum quotannis ad excipiendas confessiones paschales circa visitationem suor(um) parochianor(um), alterum in quo notentur bannae promulgatae. 3tium vero cui inserantur processus tam a civili quam etiam episcopali iurisdictione venientes comparandos vellem, atque quam exactissime servandos. Demum meminerit Illris Rdus rector nos esse debere sicut Paulus Apostolus vult, hospitales de: domum adeoque nostram pauperibus peregrinantibus, parochianis atque omnibus quibuscunque vivimus omnino debere esse expositam, ut has particulas quae de mensa altaris supersunt, more antiquissimo nobiscum communicent. Tectorum pariter si reparandorum vigilantiam remiserit, certe speret domos fundamentis mituras. Datum in Luboml die 25 Junii vs. 1796to anno.

Vincentius a Wola Krosnowa Dobrowolski, can(onicus) Lovicen(sis), praepo(situs) coadi(utor) ecclesiae p(a)r(o)ch(ia)lis Turis(censis), decan(us) Covel(en)sis), ab Illrmo, Excellmo ac Rdmo Dno Gaspare Casimiro Columna Cieciszewski ep(isco)po Pinscensi, Ordinum Aquilae Albae et Sⁱ Stanislai Equilae ad circulum Vlodimirien(sis) jeneralis delegatus visitator mp.

DIE VISITATION DER PFARRKIRCHE IN LUBOML AUS DEM JAHRE 1796**ZUSAMMENFASSUNG**

Seit mehreren Jahren lässt sich in historischen Untersuchungen ein lebhaftes Interesse für die Grenzgebiete des früheren Polens beobachten. Infolgedessen erweitert sich durch die herausgegebenen Quellen auch die Materialbasis. Diese Basis den Historikern zugänglich zu machen, ist etwas sehr Wichtiges und Bedeutendes.

Aus einem solchen Blickwinkel soll man auch den vorliegenden Artikel betrachten, der den Historikern eine sehr wichtige Quelle – die Visitation der in Wolhynien, in der heutigen Ukraine liegenden Pfarrei Luboml aus dem Jahre 1796 – zugänglich macht. Der Autor hat zuerst dem Leser kurz die Geschichte der 1412 gestifteten, von dem König Władysław Jagiełło ausgestatteten Pfarrei und den Zustand der Pfarrgebäude dargestellt und dann den Visitationstext zum Druck vorbereitet.

Der Wert der genannten Arbeit liegt darin, dass sie – auf Quellenbasis gestützt – den Leser mit dem Zustand der Pfarrei bekannt macht. Das wird zu einem wesentlichen Beitrag zum Kennenlernen der in ihrer Geschichte besonders schwer geprüften Lucker Kirche, die viel zu der Geschichte der polnischen Kirche auf den Grenzgebieten des früheren Polen geleistet hat.

Übersetzt von Jolanta Janoszczyk